

Tijd van schaalvergroting in de landbouw is voorbij

Opiniebijdrage in Algemeen Dagblad 20 december 2019

Nederland moet afstand nemen van het idee dat landbouw slechts een zuiver economische activiteit is waarvoor alles moet wijken, stelt Mathieu Wagemans. De huidige weg van schaalvergroting is een doodlopende.

In het AD van 17 december jl nemen Rens-Willem Bloemendaal, Hans Geurts en Keimpe van der Heide stelling tegen het sluiten van vrijhandelsakkoorden waar boeren in Nederland de dupe van worden. Zij pleiten voor bescherming van de Europese markt voor landbouwproducten. Dat pleidooi lijkt logisch. De omstandigheden voor productie tegen een zo laag mogelijke kostprijs zijn in ons dichtbevolkte en dichtgeregelde land nu eenmaal ongunstiger dan in landen als Canada, de VS of de Oekraïne.

Maar dat pleidooi is ook erg eenzijdig en oppervlakkig. Wat is er aan de hand? Vanaf de vijftiger jaren was het landbouwbeleid in Nederland gericht op verdere rationalisatie via schaalvergroting en specialisatie. Landbouw werd opgevat als een zuiver economische activiteit. Alles wat dat verhinderde werd terzijde geschoven. De gevolgen kennen we. De bodem raakte verzadigd met stikstof en fosfaat. Het oppervlakte- en grondwater werd verontreinigd met bestrijdingsmiddelen. De natuur verdroogde. Landschapselementen moesten wijken voor alsmaar grotere machines. De luchtkwaliteit werd aangetast door ammoniak en fijnstof uit varkens –en pluimveestallen. Alles moest wijken om internationaal te kunnen blijven concurreren.

Die verenging van de landbouw tot enkel economisch denken betekende zo een eenzijdige nadruk op modernisering. Alles wat zich daartegen verzette werd ontkend en terzijde geschoven. Nadelen van modernisering werden onder de mat geschoven. Op tal van terreinen werd de landbouw gekoesterd door subsidies en belastingfaciliteiten. Winsten uit de woningbouw werden aangewend om de landbouw te hulp te schieten zoals bij de sloop van stallen. De kosten voor herstel van natuur werden afgewenteld naar de overheid. Er is nauwelijks een sector aanwijsbaar die zo enorm is geholpen door overheidsbeleid dan de landbouw. Varkenshouders klagen dat ze geen toekomst hebben terwijl het gemiddelde inkomen afgelopen jaar rond 300.000 euro lag.

De oplossing voor de landbouw in onze moderne samenleving vraagt meer dan tegengaan van vrijhandel. Nodig is dat de band tussen burgers en boeren wordt hersteld. De afgelopen decennia is de landbouw vervreemd van de burgers. Die weten niet meer hoe hun voedsel wordt geproduceerd. Dat moet worden hersteld. Boeren hebben recht op een fair inkomen. Daar staat tegenover dat men rekening dient te houden met maatschappelijke opvattingen over hoe ons voedsel wordt geproduceerd, dieren worden gehuisvest en het platteland wordt onderhouden. Een houding vanuit de landbouw dat boeren zelf wensen uit te maken hoe zij produceren en dat niemand zich daarmee heeft te bemoeien, past dan niet. Boeren

protesteren tegen gedwongen sluiting van bedrijven terwijl de praktijk is dat juist hun eigen beleid naar verdere rationalisatie oorzaak ervan is dat duizenden bedrijven moesten stoppen omdat ze de race niet konden bijhouden.

Een goede en stevige relatie tussen boeren en burgers eist dat we afstand nemen van de eenzijdige nadruk op rationalisatie. Dan ontstaat ruimte voor het besef dat landbouw maatschappelijk veel meer kan betekenen dan enkel goed koop produceren van voedsel. Zorglandbouw is daar een treffend voorbeeld van. Demonstraties van de laatste tijd geven helaas aan dat men door wil gaan op de ingeslagen weg van schaalvergroting. Die weg is doodlopend. Je kunt niet klagen over gedwongen bedrijfsbeëindiging wanneer je daar zelf vanuit de landbouw al ruim vijftig jaar actief aan meewerkt.

Mathieu Wagemans is landbouweconoom en raadslid In Leudal

www.ontganiseren.nl

www.eutopianen.nl